

تطبیق عناصر نمایشی بهشت و دوزخ در قرآن مجید و فرهنگ ایران

نویسنده: حسین منصوری

انتشارات شاخه زرین

چکیده

بهشت و دوزخ در مذاهب و فرهنگ‌های مختلف، همواره بخشی از باورهای آیینی هر قومی را تشکیل داده است. در این تحقیق سعی شده است تا بر اساس توصیفی که در متون کهن ایرانی و قرآن مجید از این دو مورد شده است، سخن گفته شود. در این نگرش، با نگاهی به کلام وحی و متون کهن پارسی و ظرفیت هنری زبان و آن، به ارزش‌های روایتگری و نوع آن پرداخته‌ایم. همچنین به تعاریفی که در زمینه بهشت و دوزخ در جایگاه آن در اسطوره‌های ایرانی و بین‌النهرین وجود دارد، نگرینیم. آن‌گاه، به توصیفات سورنالیستی در قرآن و نوشته‌های کهن ایران پرداخته، به نوع روایت، جایگاه زمان و مکان در این گونه روایات نگاه کرده‌ایم. نقش راوی، نحوه گفتگو، کشمکش، عنصر خیال و واقعیت و ترکیب عناصر نمایش گونه را در بهشت نشان متن نمایشی در صحنه و حرکت شخصیت، در این عرصه، بررسی نموده‌ایم. به علاوه به تطبیق عناصر توصیفی و شباهت‌های هر یک و عناصر تعیین کننده و تأثیرگذار بر متن و اجرای نمایشی و رسیدن به استعاره‌ای که بتوان هم در زمینه نمایش (تئاتر)، و هم درام سینمایی رسید، نائل شده‌ایم. هدف ما جستاری مورادی از خلاقیت در هنرهای نمایشی با توجه به ریشه‌های ایرانی-اسلامی این گونه مباحث است تا بتوانیم برداشت‌های نمایشی بکر و نوآورانه‌ای را در این حیطه، در آینده شاهد باشیم.

واژگان کلیدی: قرآن، بهشت، دوزخ، فرهنگ ایران، اسطوره، عناصر نمایشی.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه و کلیات تحقیق
۳۳	فصل اول تعاریف
۳۵	۱-۱ تعاریف بهشت و دوزخ
۴۴	۲-۱ بهشت و دوزخ در اساطیرهای کهن ایران و بین‌النهرین
۷۰	۳-۱ مراتب بهشت و دوزخ در فرهنگ ایران
۷۸	۱-۳-۱ بهشت و دوزخ در قرآن و روایات آن
۸۴	۲-۳-۱ توصیفات سوررئالیستی در قرآن و متون کهن ایران
۹۵	فصل دوم: عناصر
۹۷	۱-۲ عناصر نمایشی
۱۰۴	۱-۲-۱ زمان و مکان در روایت بهشت و دوزخ
۱۰۷	۲-۱-۲ راوی به عنوان دانای کل
۱۱۲	۳-۱-۲ نحوه ارائه گفتگو
۱۱۶	۴-۱-۲ بیم و امید در قالب کشمکش
۱۲۰	۵-۱-۲ درهم آمیزی خیال و واقعیت
۱۲۶	۱-۲-۲ ترکیب عناصر و غنا بخشیدن به متن
۱۲۹	۲-۲-۲ صحنه و حرکت شخصیت

فصل سوم: مقایسه و شباهت‌ها	۱۳۵
۱-۳ مقایسه تطبیقی - توصیفی	۱۳۷
۱-۲-۳ شباهت‌های اسطوره‌های ایرانی و آیات قرآنی	۱۷۲
۲-۲-۳ متن اثر به عنوان عنصر تعیین کننده و تأثیرگذار	۱۷۶
۳-۲-۳ وضوح یک تصویر در متن و اجرای نمایشی	۱۸۰
نتیجه‌گیری	۱۸۷
پیشنهادهای	۱۹۵
منابع و مأخذ	۱۹۹
پیوست‌ها	۲۱۵
پیوست الف: شواهد بهشت و دوزخ در اشعار غنی شاعران و شعر حافظ	۲۱۷
پیوست ب: متن ارداویرافنامه	۲۳۶
چکیده انگلیسی	۲۷۹